

budući da se kronike i analistika (osim iznimno) javljaju tek nakon konsolidacije novih barbarskih država. Prezentirano je 39 autora s najosnovnijim podacima o njima i njihovim djelima.

Prostor od 137. do 167. stranice zauzimaju prikazi različitih izdanja. Prikazani su: Spomenica srpskog arheološkog društva 1883—1983; Dragoljub Dragoljović, Bogomilstvo na Balkanu i u Maloj Aziji. II. Bogomilstvo na pravoslavnom istoku; Rudolf Bičanić, How the People Live: Life in the Passive Regions; Jerzy Skowronek, Sprzymierzency narodow balkanskich; D. F. Poplyko, Vasa Pelagić i Rossija; William Tribe, Sarajevo. A Walker's Guide; Ferdinand Hauptmann, Die österreichisch-ungarische Herrschaft in Bosnien und der Herzegovina; Maddox James Robert, The New Left and the Origins of the Cold War; Klasno-socijalna struktura Saveza komunista Jugoslavije; Istoričeskaja nauka na Moskovskom universitete 1934—1984.

Godišnjak donosi i prikaze skupova, i to: Benkovački kraj kroz vjekove (mr Milenko Pekić), Deseti jugoslavenski simpozij o nastavi istorije (Fahrudin Isaković), XVIII redovno zasjedanje jugoslovensko-čehoslovačke istorijske komisije (dr Tomislav Kraljačić), The 15th Brooklyn College Conference on Society in Change (dr Milorad Ekmečić).

Rubrika Iz nastave donosi Stavove Saveza istoričara Jugoslavije o nastavi istorije (181—186); članak je priredio dr Rade Petrović, a uz kraći uvod i zaključak sadrži 2. i 4. točku dokumenta Naredni zadaci Saveza društva istoričara Jugoslavije (usvojenog na VII kongresu istoričara Jugoslavije i skupštini Saveza društava istoričara Jugoslavije, Novi Sad-Futog, listopad 1977), te Rezoluciju VIII kongresa istoričara Jugoslavije o položaju nastave istorije u obrazovnom sistemu u SFRJ.

Fahrudin Isaković, Neka aktuelna pitanja iz nastave istorije u srednjem usmjenom obrazovanju (187—192). Autor iznosi neke probleme nastave iz aspekta nastavne prakse.

Dr Tomislav Išek izvještava o XXIV redovnoj godišnjoj skupštini Društva istoričara Bosne i Hercegovine (195—200).

I na kraju, In memoriam akademiku Nedimu Filipoviću napisao je akademik Branislav Đurđev (203—207), a prof. inž. Branislavu Begoviću prof. dr. Iljas Hadžibegović (208—210).

Ivica Prlender

GODIŠNJAK DRUŠTVA ISTORIČARA BOSNE I HERCEGOVINE, XXXVI, Sarajevo 1985, 205 str.

Dr Drago Borovčanin, Prva narodna vlada Bosne i Hercegovine (7—22). Vlada je formirana na Trećem zasjedanju ZAVNOBiH-a održanom u Sarajevu 26—28. travnja 1945, iako je odluka o njenom formiranju donesena na Drugom zasjedanju ZAVNOBiH-a (1944. godine), ali je ono odgođeno zbog nepovoljnih prilika. Autor se najviše bavi sastavom vlade za koji konstatira da je reprezentativan: »Svi njeni članovi pojedinačno, a i vlada u cjelini, imponovali su svojim društvenim ugledom, svojim stručnim znanjem i svojom borbom protiv okupatora i domaćih izdajnika za ljudska i narodna prava.« Pored toga, članak govori o djelovanju vlade do donošenja Ustava Narodne Republike Bosne i Hercegovine, ali i o njenom značenju i uvjetima u kojima je formirana.

Antun Miletić, Koncentracioni logor Jasenovac 1941—1945. godine (23—40). Članak je napisan prema knjizi istog autora: Koncentracioni logor Jasenovac — Dokumenti 1941—1945, u izdanju Narodne knjige, koja se u vrijeme njegova pisanja nalazila u tisku. Miletić prati osnutak i konstituiranje jasenovačkog logora, te njegovo djelovanje, utvrđujući načine deportacija, utamničenja i masovna ubojstva logoraša. Obrađena je ustaška organizacija logora, njegove komande i osiguranja. Koliko

već to izvori dopuštaju prikazuju se i pokušaji otpora zatočenih. Uslijed Luburićeve likvidacije logora, u travnju 1945. (a tako i uništenja dokumentacije) nije moguće precizno utvrditi broj ubijenih, pa autor kao jedan od putova predlaže konzultiranje kronika i monografija pojedinih sela i gradova, u kojima se utvrđuje broj deportiranih i ubijenih u logoru Jasenovac. Konstatira da se »u najviše slučajeva procene broja ubijenih u logoru Jasenovac kreću oko 700.000 a u logoru Stara Gradiška oko 80.000«. Na kraju rada donosi se popis novinskih članaka, objavljene građe i literature o problemu Jasenovca.

Dr Budimir Milčić, Borba radničke klase Sarajeva za poboljšanje svoga ekonomsko-socijalnog položaja 1919—1941. godine (41—73). Autor sustavno izlaže borbu radničke klase čija je »trajna preokupacija u periodu 1919—1941. ostala kako učiniti proleterijat konstitutivnim elementom postojećeg sistema i onemogućiti izgradnju snažnog radničkog pokreta, čime bi radnička klasa bila obezoružana da odlučnije utiče na društvene tokove i podvrgnuta neograničenoj vlasti kapitalista«. Zauzimanje pasivnog stava prema klasnoj borbi uvijek je dovodilo do gubljenja već izbornih tekovina, intenzivnijeg izrabljivanja i pada standarda. Uspjesi borbe ograničeni su zbog idejne, organizacione i akcione nejedinstvenosti radničke klase.

Dr Václav Žáček (Prag), S Janom Vaclikom u političkim i diplomatskim službama Crne Gore (75—116). Janu Vacliku (1830—1905), studentu austrijske Orijentalne akademije, koja ga priprema za diplomatsku službu postaje presudan studijski boravak u Crnoj Gori 1856, gdje upoznaje kneza Danila. Crnoj Gori vrlo je koristan mladi Čeh, obrazovani diplomat, koji još od gimnazijskih dana govori hrvatski ili srpski, u njezinoj borbi za priznanje državne nezavisnosti i legaliteta vladajuće kuće. Vaclik postaje knežev sekretar, a nakon njegove smrti i sekretar njegova nasljednika, kneza Nikole. Vodi mnoge delikatne diplomatske poslove, ali stiže izvještavati i praške listove o crnogorskim pitanjima. Žáček, uglavnom, temelji svoju studiju na vrlo bogatoj korespondenciji Vaclika i njegovih čeških prijatelja, koja osvjetljava mnoge epizode crnogorske diplomacije.

Mr Vojka Besarović, Italijani u Bosni u kasnom srednjem vijeku (141—147). Tekst je prijevod referata »Gli Italiani in Bosnia nel tardo Medio evo« sa znanstvenog skupa Italija i južnoslovenske zemlje krajem srednjeg veka (Beograd, lipanj 1984). Iako postoje periodi intenzivnog interesa Talijana za Bosnu, nikada njihova etnička grupacija ne poprima oblike i odlike kolonije, poput Dubrovčana ili Sasa. Izdvajajući redovnike, autorica uvjetno razlikuje grupe: poslanika, legata i misionara, trgovaca, ljekara, zanatlija i umjetnika, lica u bosanskoj službi i žena. Rezultat istraživanja je uvjetan jer se temelji na dokumentima (uglavnom samo) Dubrovačkog arhiva. Na kraju članka nalazi se tabelarni prikaz boravka Talijana u Bosni po zanimanjima, te bibliografija (neobjavljeni izvori, objavljeni izvori i literatura).

Od 151. do 158. stranice tiskani su prikazi Thomas Nipperdey, Deutsche Geschichte 1800—1866. (Tomislav Kraljačić); Nada Miletić, Stećci (Salih Jalimam); Frane Bulić, Izabrani spisi (Salih Jalimam).

U rubrici iz Društva istoričara dr Tomislav Išek podrobno izvještava o XXV redovnoj skupštini Društva istoričara Bosne i Hercegovine održanoj u Titovom Drvaru 1984. (121—169).

Mr Salih Jalimam izradio je Prilog bibliografiji o »Crkvi bosanskoj« i bogomilstvu (173—196). Autor je uključio sve ono »što je o bogomilskom pokretu i srodnim heretičkim pokretima napisano u istorijskoj i njoj srodnoj literaturi zaključno s 1980. godinom. Uključeni su i prikazi, osvrtili i ocjene djela rasprava ili časopisa u kojima se i fragmentarno spominju bogomili i 'Crkva bosanska'«. Navedena je 521 bibliografska jedinica.

Nekrolog prof. dr Ahmedu Tuzliću napisao je prof. dr Milorad Ekmečić (199—200).

Ivica Prlander

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

Bernard STULLI, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

LEKTOR

i

KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Pretplate i narudžbe šaljite na adresu:

Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 1000 din.

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH — VII.
Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — svibanj 1986.